

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для I етапу олімпіади з української мови та літератури 8
клас

Українська література

I. Напишіть твір-роздум на тему «Поряд із добрими людьми навіть сірі будні стають більш яскравими» (Джуліана Вільсон).

12 балів II. Літературний бліц.

1. Що таке повчання як літературний жанр?

Повчання («поученіє») — це жанр середньовічної української літератури, твір, написаний у формі звернення людини з великим життєвим досвідом до своїх дітей та нащадків.

2. Запишіть чотири найважливіші, на вашу думку, поради Володимира Мономаха.

Володимир Мономах дає поради щодо християнських чеснот, праці, самостійності, поваги до старших та молодих, гостинності, уникнення зла та лінощів, а також турботи про хворих та покійних. Він радить дітям любити і захищати Батьківщину, бути мужніми, працьовитими, чуйними до людей, поважати старших, жаліти дітей, сиріт, поважати жінок, а також не забувати про убогих.

3. Про кого сказано, що в мелодійних сагах збереглася пам'ять про горду русокошу дівчину в золотій гривні, яка «на сувору землю північної країни принесла спокій, добро і мудрість книжну»? Про Єлисавету Ярославну.

4. За яким принципом Біблію розділено на Старий і Новий Заповіт? У Старому Заповіті йдеться про створення світу, гріхопадіння, усесвітній потоп, переселення євреїв, вавилонський полон тощо. Новий Заповіт містить інформацію про життя, учення, смерть і воскресіння Ісуса Христа та подальший розвиток ранньої християнської церкви.

5. Що Анна Ярославна подарувала єпископові в день свого вінчання з французьким королем Генріхом I у Ротондському храмі? Євангеліє, яке привезла із собою.

5 балів III. Літературна реклама

Створіть рекламу книжки, яку ви радите прочитати своїм однокласникам та однокласницям. У рекламі зазначте автора, назву твору, епоху, у яку він створений, головних героїв / героїнь. Коротко та влучно аргументуйте, чому саме цю книжку потрібно прочитати.

(Критерії оцінювання: вказано назву, автора – 1 бал; вказано епоху, персонажів – 1 бал; аргументування – 2 бали; грамотність (до 3-ьох помилок) – 1 бал.

5 балів

Українська мова

I. З поданими словами складіть словосполучення, які б допомогли з'ясувати їхню різницю у лексичному значенні.

Виключний, винятковий; дружний, дружній; писемний, письмовий.

Винятковий – особливий, надзвичайний, унікальний (винятковий талент, винятковий випадок).

Виключний – той, що поширюється лише на когось або щось, єдиний, обмежений (виключне право, виключна ліцензія).

Дружний означає одностайний, злагоджений (дружний колектив).

Дружній – доброзичливий, приятний (дружній жест).

Письмовий – написаний; призначений для писання (письмовий дозвіл, іспит, стіл, письмове пояснення, розпорядження, приладдя).

Писемний – пов'язаний з писемністю (писемний стиль, писемна мова, пам'ятка).

(Наведені словосполучення є орієнтовними, учнівство добирає власні з огляду на лексичне значення паронімів)

6 балів II. Відредагуйте словосполучення.

Моє день народження, бажаючи поспілкуватися, таємна усмішка, сміятися над кимось, багаточисленні випадки, біографічний життєпис, радує око, зайняли перше місце.

Мій день народження, охочі поспілкуватися, таємнича/загадкова усмішка, сміятися з когось, численні випадки, біографія/життєпис, тішить/милує око, посіли перше місце.

4 бали III. Запишіть слова, розкриваючи дужки або вставляючи пропущені літери.

Про(с,з)ьба, з(с)ідити, казна/в/кого, С(с)узір'я В(в)еликого П(п)са, різ..б..яр, спагет..і, до/речі, пр..клеїти, їж...жу, боро(т,д)..ба, Матві(й,є)ович, камін..чик, (Д, д)ень народження, жар/птиця, з/по/між, Юрі(ю,є).

Просьба, зідити, казна в кого, сузір'я Великого Пса, різьбяр, спагеті, до речі, приклеїти, їжджу, боротьба, Матвійович, камінчик, день народження, жар-птиця, з-поміж, Юрію.

4 бали IV. Визначте, до якої частини мови належить виділене слово у реченнях.

Будівля на скелі виникла (1) **наприкінці** XIX століття. (2)**Спочатку** це була дерев'яна дача, (3)**яку** збудували на (4)**місці** хижини.

1 наприкінці	А іменник
2 спочатку	Б частка
3 яка	В прийменник
4 місці	Г прислівник
	Д займенник

1 – В; 2 – Г; 3 – Д; 4 – А

4 бали

Усього 40 балів

На виконання завдань відводиться 4 години

12 балів II. Літературний бліц.

6 балів

6 балів IV. Установіть відповідність між відокремленим членом речення і прикладом.

Відокремлений член речення	Приклади
1 означення	А Сам Лисенко, бездоганний лицар української пісні, прекрасний композитор і піаніст, залишився в моїй пам'яті як найчарівніша людина.
2 прикладка	Б. Он хмарки бредуть повільно одна за одною над самим обрієм, схожі на білих лебедів.
3 обставина	В. Не чути ніякого голосу, крім вівчарської трембіти, де на далекій полонині.
4 додаток	Г. Ви щасливі, високі зорі, все на світі вам видно звисока.
	Д. Троянди, гріючись на сонці нескупім, нам серце радують відродженням своїм.

1 – Б 2 – А 3 – Д 4 – В

4 бали

Усього 45 балів

На виконання завдань відводиться 4 години

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для I етапу олімпіади з української мови та літератури 10 клас Українська
література

I. Напишіть твір-роздум «І праця кличе вас, як мати, орати, сіяти, косить, тесать, копати, будувати!» (М.Рильський).

12 балів II. Літературний бліц.

1. Яскравою ознакою побутово-просвітницького реалізму є *етнографізм*. Поясніть цей термін. *Етнографізм – докладне змалювання національного колориту українського народу — побуту, звичаїв, обрядів і вірувань.*
2. Хто з письменників, докладно змальовуючи національний колорит українців, ретельно освоював «непочатий рудник» українського життя? Назвіть автора і твір. *І. С. НечуйЛевицький. «Кайдашева сім'я».*
3. Чому літературознавець С. Єфремов «забракував» обидва варіанти кінцівки повісті І.НечуяЛевицького «Кайдашева сім'я»? *Він уважав, що справа не в груші, а в соціальних причинах, у письменницькому вмінні чи невмінні психологічно обґрунтовувати ті причини.*
4. Скільки років тривала робота над романом «Хіба ревуть воли, як ясла повні»? *4 роки*
5. Яка мотивація поведінки Мартина Борулі з однойменного твору І. Карпенка-Карого? *Захист людської гідності (як своєї, так і своїх дітей), прагнення оберегти їх від тяжкої селянської праці, від «давньої залежності й бідності». Боруля марить тим, щоб хоч його онуки «були дворяне, не хлопи, що не всякий на них крикне: бидло! теля!».*

5 балів III. Літературна анкета. Заповніть анкету письменника, про якого І. Франко сказав: «... се колосальне, усеобіймаюче око України».

1. Прізвище, ім'я, по батькові.
2. Місце народження.
3. Рід занять.
4. Освіта.
5. Початок кар'єри та творчий шлях.
6. Видатні твори (3-4).

1. Повне ім'я. *Іван Семенович Левицький (псевдонім — Нечуй).*
2. Місце народження. *Село Стеблів, нині Черкаська область.*
3. Рід занять. *Письменник, етнограф, фольклорист, педагог.*
4. Освіта. *Навчався у сільській школі, яку заснував його батько. Закінчив Богуславське духовне училище, Київську духовну семінарію, а потім Київську духовну академію.*
5. Початок кар'єри та творчий шлях.
 - Працював учителем російської словесності у Полтавській духовній семінарії, а потім у гімназіях Королівства Польського та Кишинєва.
 - Почав писати ще під час педагогічної діяльності.
 - Перші друковані твори з'явилися в 1868 році.
6. Видатні твори. *Автор шедеврів української літератури, зокрема, «Дві московки», «Рибалка Панас Круть», «Причепа». Найкращі здобутки письменника створені в 70–80-х роках XIX ст.: роман «Хмари», повісті «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Бурлачка», «Старосвітські батюшки та матушки». «Кайдашева сім'я» (1879) та «Микола Джеря» (1878). У 80–90-х роках XIX ст. з'являються друком оповідання «Афонський пройдисвіт», казка «Скривджені і нескривджені», повість «Поміж ворогами». На початку XX ст. у творчості І. Левицького переважають статті, рецензії й нариси.*

6 балів

Українська мова

I. Поясніть значення наведених слів іншомовного походження. З виділеним словом складіть складнопідрядне речення з підрядною означальною частиною

Брифінг, саміт, опонент, абонент, абонемент.

Брифінг — це коротке інформаційне повідомлення або зустріч, метою якої є надання ключової інформації з певного питання, пояснення завдань або викладення офіційної позиції. Саміт — це зустріч керівників держав, урядів чи організацій на найвищому рівні з узгодженим порядком денним, підвищеними заходами безпеки та широким висвітленням у ЗМІ для обговорення важливих питань.

Опонент — це особа, яка заперечує, піддає сумніву або критикує думку, тезу чи позицію іншої особи (пропонента) в суперечці, дискусії, дебатах чи під час захисту наукової роботи. Абонент — це фізична чи юридична особа, яка уклала договір і користується послугами на основі цього договору, наприклад, оператора зв'язку чи бібліотеки. Це той, хто має абонемент, тобто право користуватися послугою або майном протягом певного часу.

Абонемент — це право користуватися певною послугою або майном протягом певного терміну, а також документ, що підтверджує це право.

8 балів II. Запишіть слова і позначте в них наголос.

Визвольний, вишиваний, горошина, добовий, заіржавілий, зубожіння, крицевий, магістерський, маркетинг.

ВизвОльний, вишИваний, горошИна, добовИй, заіржАвілий / заіржавІлий, зубОжіння, крицЕвий / крицЕвий, магістЕрський / магістерський, мАркетинг.

3 бали III. Запишіть подані іменники у формі родового відмінка множини.

Сукня, стаття, сосна, суддя, втеча, перукарня, життя, соловей, пісня, подорож, обличчя, свиня, плече, площа.

Суконь, статей, сосон/сосен, суддів, втеч, перукарень, життів, солов'їв, пісень, подорожей, облич, свиней, плечей/пліч, площ.

7 балів IV. Установіть відповідність між словом та його характеристикою.

1 у слові на один звук більше, ніж букв	А лялька
2 у слові на один звук менше, ніж букв	Б їжак
3 у слові однакова кількість звуків і букв	В дзьобик
4 у слові на два звуки менше, ніж букв	Г щавель
	Д ящірка

1 – Б; 2 – А; 3 – Г; 4 – В

4 бали

Усього 45 балів

На виконання завдань відводиться 4 години

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Завдання для I етапу олімпіади з української мови та літератури
11 клас Українська література

I. Напишіть твір-роздум «Майбутнім ми маримо, а сучасним гордуємо: ми прагнемо до того, чого немає, і нехтуємо тим, що є...» (Г.Сковорода).

12 балів II. Літературний бліц.

1. Проти чого було спрямовано естетичні засади нового етапу модернізму у 20-і роки XX століття? **Естетичні засади нового етапу модернізму було спрямовано проти реалістичного мистецтва.**
2. М. Семенко у вірші «Місто» («Осте сте...») сміливо експериментує з формою. Поясніть, як саме. **Довільне римування та розміщення рядків, алогічна мова, рвані слова, тавтології.**
3. У чому виявляються ознаки імпресіонізму в поезії П. Тичини «Ви знаєте, як липа шелестить...»? **Автор змальовує весняну ніч не детально, а штрихами — у цьому виявляються ознаки імпресіонізму. Створення конкретних образів через звукові та зорові асоціації.**
4. «Київські неокласики» не мали ні програми, ні статуту. Що ж їх об'єднувало? **Передусім захоплення античністю, французькі парнасці, українське бароко і, звичайно ж, дружні стосунки.**
5. Звідки Максим Рильський запозичив «образ винограду» у вірші «У теплі дні збирання винограду...»? **Образ винограду поет запозичив з античної культури; він, на думку дослідниці Н. Науменко (не обов'язково), «символізує піднесення над буденною реальністю, постає “образом образів”...»**

5 балів

III. Літературна анкета. Заповніть анкету письменника, про якого дружина Є. Плужника згадувала, що він був єдиним, хто з друзів-літераторів носив заарештованому чоловікові в тюрму передачі.

1. Прізвище, ім'я, по батькові.
2. Місце народження.
3. Освіта.
4. Творчий шлях.
5. Громадська та наукова діяльність.
6. Видатні твори.

1. Ім'я та прізвище. **Максим Тадейович Рильський.**
2. Місце народження. **Київ.**
3. Освіта. **Навчався спочатку вдома, потім у приватній гімназії Науменка в Києві; з 1915 по 1918 роки навчався на медичному факультеті Київського університету Св. Володимира, а згодом перевівся на історико-філологічний факультет Українського народного університету.** 4. Творчий шлях. **Почав віршувати рано, перша юнацька збірка «На білих островах» вийшла у 1910 році, коли йому було 15 років; належав до літературної групи "неокласиків", у період війни талант поета розквітнув патріотичними творами; у післявоєнний період очолював Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України з 1944 по 1964 рік.**
5. Громадська та наукова діяльність. **Громадський діяч: публіцист, мовознавець, перекладач, академік АН УРСР (з 1943) та АН СРСР (з 1958).**
6. Видатні збірки (2-3). **«На білих островах» (1910), «Під осінніми зорями» (1918), «Знак терезів» (1932), «Троянди й виноград» (1957)... Зарахувати і назви творів (якщо учні / учениці навели).**

6 балів

Українська мова

I. Випишіть неповні речення і розмежуйте їх за двома аспектами: формальнограматичним і комунікативним.

1. На міст! – кричав він до вершників. – Через Десну! (О. Копиленко).
2. Уже сонце на небі (Ю. Яновський).
3. Немає у мого народу і в думці учинити зло (М. Палієнко).
4. У земне Журавне летять журавлі, а лебеді – у Лебедин (П. Воронько).
5. Як любо йти коханою землею і рідний вітер пити без кінця (В. Сосюра).
6. Надворі весна вповні (Панас Мирний).
7. Дзигарі в столовій пробили другу. Голосно, різко (М. Коцюбинський).
8. Починаєш задумуватися над своїм майбутнім (Із газети).

Формально-граматичний аспект: На міст! – кричав він до вершників. – Через Десну! (О.Копиленко). Уже сонце на небі (Ю.Яновський). Надворі весна вповні. (Панас Мирний).

Комунікативний аспект: У земне Журавне летять журавлі, а лебеді – у Лебедин (П.Воронько). Дзигарі в столовій пробили другу. Голосно, різко (М.Коцюбинський).

Зарахувати кількість виписаних неповних речень (1 речення – 1 бал).

5 балів

II. Лексикологія З поданих слів виберіть слова-архаїзми і запишіть до них сучасні відповідники.

Гайник князь, вельможа, дмухач, бунчужний, подушне, днешній, волость, партком, рало, соха, ступа, мушкет, живіття, рогатина, пістоль.

Гайник (лісник), дмухач (вітер), днешній (сьогоднішній), живіття (життя).

4 бали

III. Орфографія Запишіть словосполучення, додавши закінчення прикметників у формі називного відмінка однини.

Військов... аташе, гаряч... кава, кумедн... шимпанзе, гостр... біль, повноводн... Міссісіпі, відом... маестро, далек... путь, широк... Дніпро, стар... рукопис, швидк... таксі, зворотн... адреса, дружн... порада, затяжн... нежить, швидк... шимі, відповідальн... портєс, талановит... інженю.

Військовий аташе, гаряча кава, кумедний шимпанзе, гострий біль, повноводна Міссісіпі, відомий маестро, далека путь, широкий Дніпро, старий рукопис, швидке таксі, зворотна адреса, дружня порада, затяжний нежить, швидкий шимі, відповідальний портєс, талановита інженю.

8 балів VI. Установіть відповідність між реченнями та поясненнями щодо вживання в них тире (розділові знаки пропущено).

1 Марудна справа жити без баталій (Л. Костенко). 2 Привчав мене батько трудитись до поту а мати любити пісні (П. Воронько). 3 Махнула осінь в лісі вони зацвіли пурпуровими, сірими та жовтими фарбами (І. Франко). 4 Чужих два слова в пісні буде і пісня вся тоді чужа! (Д. Павличко). 5 Унизу як величезне біле покривало простяглась північна пустиня тундра (М.Трублаїні).	А тире при відокремленій прикладці Б тире між підметом і присудком В тире між частинами безсполучникового складного речення Г тире в неповному реченні Д тире при однорідних членах речення Е тире в складносурядному реченні
--	--

1 – Б; 2 – Г; 3 – В; 4 – Е; 5 – А

5 балів

Усього 45 балів

На виконання завдань відводиться 4 години